

Vi blev nog lite distraherade till mans (kvinns) när en helikopter med två skjutna älgar uppvinschade kom flygande emot oss för att landa nedanför i backen. De älgarna blev postumt flitigt fotograferade.

Konstnären och filmaren **Erling Johanssons** utställning hängde på turiststationen och vi fick den stora glädjen att höra honom berätta om sitt produktiva konstnärsliv. Han har sina rötter och stundtals sitt boende i Gällivare kommun men är även verksam i Paris.

Stadsvandring och besök i Jukkasjärvi

På **söndagsmorgonen** var vi nästan uppe med tuppen. Tillsammans med vår guide **Karin Westergren** gjorde vi en stadsvandring i det endast 100 år gamla Kiruna som för övrigt betyder ripa. Vi besökte kyrkan och det jag bl a kommer ihåg från det besöket var Prins Eugenes altartavla och tre uppslagna biblar på finska, svenska och samiska. Stadshuset med sina rika konstskatter besöktes också av oss.

Hotellsvit i Ice Art Center

Jukkasjärvi var nästa mål och jag blev oerhört fascinerad av det vi fick se på **ICE ART CENTER** och det var en ny upplevelse att upptäcka hur fantastiskt vackert ett isblock kan vara. Jag frågar mig om något är tjustigare än det naturen själv skapar. Fåtöljer, öppen spis (utan eld), dubbelsäng, kristall- is-krona, skulpturer och en bar var en del av det som tillverkats av isblock från Torne älv. Från 800 kronor/natt och uppåt kan man bo på ishotellet fom 13 december och fyra månader framöver. Lunchen, renskav och potatismos med lingon i vodka, socker och akasiahonung gav oss ny energi att fortsätta promenaden till Jukkasjärvi kyrka.

Altartavlan i Jukkasjärvi kyrka

De **tre färgstarka altartavlorna** av Bror Hjort innehöll också Lars Levi Lestadius budskap om ett rättskaffens liv.

Slutligen besökte vi hembygdsgården där den fryntlige **"Bastu-Kalle"** berättade

om den samiska kulturen och om sina erfarenheter som bastuuthyrare till turister från jordens alla hörn.

Söndagskvällen tillbringade jag med trevliga kollegor i pianobaren på Ferrums hotell - men om det kan jag berätta en annan gång.

Jag började min anspråkslösa "reseskildring" med att uttrycka mina förväntningar och jag blev inte besviken.

Så ännu en gång tack till Kirunavärdinnorna **Birgitta, Inga-Lill, Lena** och **Gudrun**.

Djuproller i mänskligt samspel

Måndag morgon öppnades fortbildningsdagarna 2000 med att ordförande **Monica Hansson-Jonsson** hälsade alla välkomna till Kiruna

Harald Eriksson, ett utav Kirunas två kommunalråd,

berättade därefter kort om Kiruna kommun. Ytan är drygt 20 000 km², dvs varje invånare i Kiruna kommun har ca en km² till förfogande. Vi fick också veta att Blekinge ryms i Torne träsk.

Därefter talade **Roger Suup**, ordförande i Barn- och utbildningsnämnden. Han berättade kort om Kirunas historia och nuvarande situation i skolorna. Kiruna har för närvarande inga obehöriga lärare! Det beror på

att Kiruna har tillsammans med de tre närmaste kommunerna sedan några år en lokal grundskolelärarutbildning. Från och med nästa år har de även en gymnasielärarutbildning i ma/no.

Paul Moxnes, dagens föreläsare, är professor i organisationspsykologi och arbetar på Handelshögskolan i Sandvika i Norge. Paul föreläste om djuproller i mänskligt samspel.

Pauls uppmaning var att vi deltagare skulle lyssna inåt på oss själva till hälften och till honom

Måndagens huvudaktör Paul Moxnes

till halften. Dvs det är min egen upplevelse/fantasi som är det viktiga, inte vad föreläsaren säger.

Paul inledde sin föreläsning med att berätta om en av sina kurser på Handelshögskolan. Kurserna vände sig till ledare och genomfördes under fem hela kursveckor fördelade under ett år. Kursen var uppbyggd i form av pedagogiskt växelbruk, föreläsning, grupparbete, enskilt arbete, redovisning och så fortsatte det. Genom kursen fick han också underlag till sin fortsatta forskning inom organisationspsykologi.

Deltagarna på kursen fick som första uppgift att beskriva sina kurskamrater med ett utav orden stark- svag, varm- kall, arbetsam- icke arbetsam, trygg- rädd och klok- dum. Dessa ord härrör från "The Big 5" Power, Love, Work, Affect och Intellect. "The Big 5" är en modell som berättar om olika typer av personlighetsdrag, men den anger inte deras orsaker. (Läs mer i Moxnes bok) Denna uppgift fick deltagarna göra om efter kursen, ett år senare, och resultatet förvånar. Ungefär hälften hade kvar samma värdering om sina kursdeltagare. Ordspråket "You never get a second chans to make a first impression" säger en del. Förklaring till detta kan vara självuppfyllande profetia, vi ser det som passar den värdering vi har. Det kan också vara "Kernel of truth", kärnan av sanning. Att första intrycket är sant, det är en gammal överlevnadsstrategi, litade man inte på sin första känsla kanske man inte överlevde. En annan förklaring är "Dramaturgical roles", man spelar den roll som man vill att andra skall tro att man är, ex man väljer vissa typer av kläder.

I Pauls ledarskapskurs delades först deltagarna in i grupper om cirka 12 stycken. Grupperna fick uppgifter att lösa och i gruppen utvecklades djuproller. Fjärde kursveckan delades deltagarna in i nya grupper på cirka fyra stycken, där de fick sätta egna mål för arbetet. De större grupperna ger större utrymme för fantasier konkurrens, utanförskap medan de mindre grupperna som sätter egna mål ger gladare, positivare mer presterande medarbetare. I de mindre grupperna kom deltagarna närmare varandra och de kunde till exempel se att även djävulen hade andra sidor.

Medlemsskapet i en grupp skall ge en god identitet. Har en grupp dålig identitet är det mycket svårt att bryta och man kan själv som person få dålig självbild och identitet och det orkar man inte i längden.

Paul presenterade sin tes: en organisation är ett äventyr, en saga. Han berättade kort Elsa Beskows saga "Alltings grundorsak" som ett exempel på olika organisationer. Paul anser att i stora och i små grupper finns rollfigurer från folksagor och mytologier. I Pauls modell är rollfigurerna/djuprollerna 12 stycken, hälften är goda och hälften är onda. Pauls utgångspunkt är "att vi alla är födda med en fast och begränsad uppsättning föreställningar om andra människor som bestämmer hur vi förhåller oss till dem". Exempel är fadersfiguren som kan vara god då är han kung eller gud. Han kan också vara ond och är då djävul. Djuproller finns inte i verkligheten utan finns i fantasin.

Splittring

	GOD	OND
<i>Far</i>	Gud/Kung	Djävul
<i>Mor</i>	Drottning	Häxa
<i>Son</i>	Kronprins	Svart får
<i>Dotter</i>	Jungfru	Hora
<i>Hjälperna</i>	Vis man	Falsk profet
	Tjänare/Slav	Otrogen tjänare
<i>Transformationsrollerna</i>	Hjälte/Vinnare	Clown/Förlorare

Dessa 12 roller finns alltid i en grupp, även om gruppen bara består av fyra personer. Det kan då vara en fd kollega som är djävul. Djuprollen kung, behöver inte vara en man utan rollerna kan vara könsoavhängiga, exempel på detta är Gro Harlem Bruntland som i folkets fantasi är kung.

Man kan ha en djuproll på en arbetsplats som inte stämmer med ens personlighet. Detta kan det leda till utbrändhet eller annan sjukdom. Det

är nästan omöjligt att byta roll i en grupp utan man kan bli tvungen att byta arbetsplats istället. I familjen är det möjligt att byta djuproll på ett annat sätt då familjen är mindre och man har nära relationer. Den kronprins du en gång gifte dig med kan ändra roll till djävul. Lösning kan då vara att byta roll istället för skilsmässa. Viktigt att tänka på är att man själv förändrats.

Rollerna man har skiftar beroende på vilken grupp man är med i. Man kan ha många roller då man ingår i många grupper. I en grupp kan man vara ledare och i en annan följare. Det är viktigt för en ledare att dela sin grupps fantasi, dvs veta vilka roller medlemmarna har.

Ett sätt att bli fri från djuproller är att komma nära. Fantasierna överlever ej närhet. Att träffa sin idol kan förstöra bilden/fantasin om honom/henne.

I sagorna liksom i såpoperor är rollerna bara onda eller bara goda, något annat finns ej. För att ett drama skall uppstå krävs en skurk, ett offer och en räddningsman. Exempel är Rödluvan där vargen är skurk, Rödluvan offer och jägaren räddningsman.

Djuprollerna bygger på mytologier som är maskulina och hierarkiska. Paul säger att det är viktigt att ha det i bakhuvudet. För att få en ny organisation behöver vi en ny mytologi.

Paul var en engagerad och underhållande föreläsare. Han gav många exempel från sitt arbete och sin familj som beskrev hans tes. Innehållet i föreläsningen väckte mycket tankar hos oss.

För er som tycker detta verkar spännande och vill veta mer hänvisar vi till Paul Moxnes bok *Hjältar, häxor och horor och andra djuproller i mänskligt samspel*, utgiven av Natur och Kultur 1995.